LIBELLVS NOuus de Cauſis, & curatiõe peſtilentiæ, ad preſeruationem ſimul & curam eius mali, apprime utilis.

CRICIVS LECTORI

Arcula ſi Perſæ ſeruabat diuitis illud
Quod ferrum, flammas, funera, tractat opus:
Quo nam quæſo modo, decet hunc ſeruare libellum?
Humani generis, quo ſita ſumma ſalus.
Nempe docet rapide ſuperare pericula peſtis,
Qua nulla immenſo noxior orbe lues.

IOANNES BENEDICTI, ARTIVM ET ME/
dicinæ doctor, Reuerendiss. in Christo patri &
D. dño PETRO Thomitio d. g. Epi/
scopo Posnanieñ, & Regni Polonie
Vicecancellario dignissimo,
Salutem.

QVanta cura simul & diligẽtia veteres illi pro valetudine aut
amolienda aduersa, aut tuẽda secunda adnixi fuerint Ponti/
fex eminẽtissime, vł uno (vt dè mille aliis interim taceã)
exẽplo patet. Quod Romani perpetuo triẽnio peste infestati oraculi
monitu Aesculapium Epidauro asportandum putarent. Idq; & la
bore & impensis plurimis. Quod natura nimirum duce, rerũ om/
nium horribilissimũ mortem formidarent. Siquidem conceptam
vel cogitatiõe illius imaginem, nemo tã infracto est animo, qui nõ
expauescit. Quo factum est vt ingruẽte alioqui quouis ferme ãno
apud nos epidemia & nunc pręsertim vicina finitimarum terrarum
contagione atq; vtinam vano pauore nos concuciente. Mearum
quoq; partium duxi tantũ malum quoad fieri possit remedio pre/
uertere. Tametsi em̃ non defuerint qui hac de re docte simul & lucu
lenter editis etiã libris disseruerint. Non potest tamen fieri Galeno
teste, vt arte quapiam quantũuis abunde accepta, partibus perinde
omnibus absoluatur. Vnde tot additamenta locupletari scientias
subinde videmus. Hunc itaq; libellum vtcunq; congessi, breuem
quidem non prorsus tamen vt spero, & pręseruationi incolumium
& curationi affectorum hoc malo corporum inutilem. Eum Reue/
rẽdissime pręsul tanq̃ vnico & disciplinarum omniũ & virtu/
tum exẽplo, meoq; p̃sertim singulari patrono, ampliss.
dñationi tuę nominatim dicandũ putaui. Quod spe
rarem me sub vmbra saltem tui nominis Theo
ninos illos dentes aut vitaturum, aut con
fracturũ etiam facilius. Vale Reuerẽ/
dissime atq; amplissime antistes
Decus & pręsidiũ meum.

PEstilentia est morbus, contagiosus. ex aeris corruptione
in propria substãtia & qualitate causatus: diuersis modis,
varios homines aggrediẽs, & aggressos vt Plurimũ repẽ/
te interimens. Dictus Pestilentialis vt Haly in v. de rega.
dispositiõe, quia hominũ multitudini cõmunis, vno eo/
demq; tẽpore, propter causam excitantẽ, que comunis est scz ae/
rem circundantẽ, immutatum & alteratum a suo habitu. Licet & a
depascẽdo qa & depascat & corpa perimat, aut a pastu quẽ inficit.
pastulentiã alii dictã velint. Cõtagiosam, qa cũ primũ vnũ attige
rit celerime in multos transfertur. Pestis enim sola approximãtes
vt. Aristo. pri. problem. pblemate vii. inficit: Eius autẽ imediata
& particularis, aliis causis post dicẽdis ommissis. causa ẽ materia
quedam venenosa: circa cor & pulmonẽ generata, cuius impressio
est per proprietatẽ venenositatis specificã quare comunicatis vapo
ribus venenosis, per expiratũ & inspiratũ aerẽ, fit multa hui⁹ pestis
extẽsio & transitus per contagionẽ. Modus aũt quo aer venenosus Modus feb. pest.
& pestilẽcialis, causat febrẽ pestiferã: colligitur a principe. i. quarti
trac. iiii. ca. de. fe. pesti. Ex quo enim sine aere, non est possibile esse
sanũ nec egrũ, vt ix. de ingenio. tã propter cordis refrigerationẽ,
quã etiam propter expulsionẽ fumosarũ superfluitatũ, conturban
tiũ spiritũ & calorẽ innatũ. Spiritus etiã & humores in nostris cor/
poribus, ex. xvii. conti. mutationem aeris nos continẽtis imitãtur.
Aer ergo necessario attrahitur pro nostra conseruatiõe per halitũ
ad cor inspirãdo, qui corruptus & infectus. occurrens cordi. com/
plexionẽ spiritus qui in ipso est: & qui nutritur ex aere & sanguine,
vt xii. de ingenio sani. a forma specifica corrũpit: & humiditates in
corde existẽtes putrefacit. Hinc accidit caliditas pręternaturalis q̃
communicat hominũ multitudini. qui iterum habẽt in seipsis pro/
prietatẽ preparatiõis: impossibile enim est aliquã causarũ in cor/
pore operari: si ipsum non fuerit apparatũ susceptioni eorũ q̃ illa
facit in eo causa, vnde passuri corporis dispositio. est maxima par
ticula generationis egritudinum. primo de diffe. feb.

De causis pestilentiæ

CAusę aũt propter quas aer non quidẽ simplex & supioris in/
tersticii, Sed nos ambiens aliq̃ triũ imutationũ, aut in quali/
tatibus suis, aut in natura ppria, aut vtroq; modo simul cor
rũpatur, bifariã ex sentẽtia Auicen. i. q̃rti. ca. de. fe. pes: secantẽ. Que/
dã em̃ sunt supiores seu celestes, iferiores seu terrestres alię. Oppor/
ret inqt vt scias q causę prime longinquę ad illd, sunt figurę cele/
stes: & propinque dispoñs terrestres: Principiũ aũt omniũ horum
sunt forme ex formis celi: facientes esse necessarium illud cuius esse
ignoratur vt sic: interdum etiã ab omni viuẽte, & non solum vt
Isaac li. feb. parti. v. ca. iiii. a medico vt medicus, cuius speculatio
nõ trãscẽdit sensum tex. illo. ii. Tegni, omibus his sensu diiudicatis

illius canonis tcij Tegni. Quã forsitan aliqs &c. Quare de istis cau/
sis supioribus, non multũ curat medicus, cum corpora supcelestia
sunt signa: & non causẽ rerũ, vt Doctor sanctus. ij. secũde. q. x. ar.
vltimo: & Archidiaconus in Canonẽ si clerici. xxvi. q. quĩta. & ãte
istos Auensoar in scdo suo Theisir trac. iij. ca. po. Inquiens scimus
certissime, q sphere & stelle &c. sunt res create & generate, quare
nullũ profectum vel nocumẽtum possunt agere vl imprimere, nisi
pcepto & uoluntate diuine puidentie Vnde legimus de impatore.
Luduuico primo Cum anno Chri. 8.4.8. vidisset horribilem &
valde singularem Cometã: portendentem regni mutatiõm: & mor
tem principis respondisse fertur Hegmardo astrologo: nõ aliud ti
mere debemus, nisi qui nostri & huius creator est syderis sed eiuscle
mentiã laudare tenemur, qui nostram inertiã cũ peccatores sumus
talibus admonẽ dignat inditys Sciuit quippe deuotus Imperator.
Quod nõ solum astrologorũ sed prophecie etiam pronũciatio fre
quent imutatur, sicut Isayas prophetisauit Ezechie egrotãti: dispo
ne domui tue, quia morieris & non uiues: qui tamẽ sanatus est. &
Ionas propheta prenũciauit q post. xl. dies Niniue subũterer, nec
tamen est subuersa: sed euenit utrobiq aliter, scdm operationẽ dei
liberantis & sanantis. Epidimia em accidit. Zoar teste, qñdo deus
ipsam mandat esse: & propter nostra merita aut principum noxa:
interdũ seminat noua morborũ genera in terris, hoc idem sensit.
Auicẽ. in. x. suo Metha ca. prio dicens Intẽde & attẽde dispositiõm
istorum omnium euentuum & crede quod dicitur de diuinis fla/
gellis que descẽdunt super ciuitates flagiciosorum & super ho/
mines iniuriosos sic Dauid propheta. pluet super peccatores in/
quit laqueus ignis spiritus procellarum, prout minatus est
Leuitici. xxviij. & ideo relinquo causas istas superiores genethli
acis requirendas.

CAuse autẽ inferiores & terrestres: mutationis aeris aquaꝝ aut
omniũ triũ possunt esse uarie, prout colligitur ex nostris do/
ctoribus: primo pter uapores aut uentos infectos imixtos
aeri. Auicẽ. nãq pria qrti. ca: de fe. pes. & quandoq inquit est illud
causa ventorũ deferentiũ ad locum bonũ fumos malos ex locis fe
tidis in quibus sunt ualles profunde & corpora exsiccata in prelio
aut occisa non tumulata. namq paulo M. fuluio Coss. Locustarũ
ingens agmen in africa, uento in mare deiectũ fluctibusq eiectum
odore tetro Cyrenis mortifero napore grauem pestilentiã fecisse. pe
cori hominumq. D. C C C. milia cõsumpta tabe, mẽorie datũ est
& hũc modũ itellexit Rex medicorũ primo de dif. fe. ca. iiij. vbi in/
quit ex Ethiopia quedam inquinamenta putrida: apta corrũpere
corpa: & febres generare, fluxeruntad partes grecorum. Ideo ex an
tiquis consilium habemus: vt omnio morã minime contrahere de
beamus prope sepulturas corporum mortuorũ: proptẽ uapores q

resoluũtur a corporib⁹ ipsoꝝ. Aristoteles etiã in de proprietatib⁹
elemẽtorum: & planetarum libro recitauit. Quod tẽpore Philippi
regis Macedonũ duo Dracones in duobus collibus uersus. Athe/
nas insufflabant: vnde aer corruptus necabat trãseuntes. Scrutata
causa: nec ab alio philosopho quã Socrate compta Qui eos ĩ alta
specula prospiciens: lapidari fecit: & sic via sanata: quod alij fabu/
losum credũt. Secundo potest esse causa horũ aqua stagnalis & la/
cunarum quietarũ psertim si in eis Canapa linum aut id genus
madesit aut maceretur: vt colligi potest de causis putredinis. Vnde
Aristoteles probleu. iiij. pi. probleu. quod manet putrefit: quẽad/
modum aqua que nõ mouetur putrefacta aũt egritudinẽ facit. Lo
ca etiam sordida parum alatriuis & cloacis drã etiã suut cause ho/
rũ. Tertio post charistiam & famẽ frequenter fit pestis quia ex mala
dieta & cibarijs, humores apti ad putredinẽ malã & male maneriei
generant vt Zoar vidit in tempe penurie cõmedere herbas malas
& ossa animalium arida, quod erat causa necis repentine sic Anno.
1517. in septẽbre cũ essem Bononieñ in studio. & Heluetij in au/
xiliũ summi põtificis leonis decimi contra ducẽ vrbini frãciscũ
maria accurissent, uescebant carnibus gattorum & glirium in obsi
dione. post obsidiom. in castris eorũ mortalitas sequnta est. In mul
tis em eorum febribus: apparebant fugilica apostemata tertia qrti
Auiceñ. & scliros Galeno dicta, prope aurem cũ tremore manuũ,
& magno fetore, se continue discooperiebant, & noctu surgebãt
& ambulabant p hospitale mortis Bononie Ego videns Afforis.
xxxi. quarte parti. Laboriosis in febribus circa articulos & maxil/
las apostases maxime fiunt Inueni quod ista fiebant ob multitudi/
nem & venenositatem materie principalia petentis, canes nõ gu/
stabant panẽ quẽ egri in manibus habuerũt qui omẽs mortui sunt
in quibus hoc fugile apparebat. Fugiebant namq omẽs ex viuis
Vnde. Auiceñ. ij. pri. Nullus deterior est annus nec sic adducens
ad mortalitatẽ: sicut annus fertilitatis sequens annos sterilitatis vi/
dimus enim mltos quibus in tempe sterilitatis cibus defecit: postea
in tempore fertilitatis abunde repletos & mortuos fuisse sic Gale⁹
Comẽ. iij. prime partic. Refectio inquit plurima fallit: succedens.
nimie euacuationi cũ virtus defecerit nec cibũ secundũ q oportet
potest immutare, & membris assimilare Quarto propter putrefa/
ctioues in cauernis criptis puteis & antris diu in euentatis aer cũ va
poribus ĩ visceribus terre inclusus recipit qualitatem uenenosam,
que interficit homĩes cum aperiuntur. Quẽadmodum est videre in
antris post criptam neapolitanam locatis vbi animalia intromissa
subito pereunt prout vidi. 1518. & Rome similr in aptione cuius/
dam Grotte & in antiquo Solio in Vngaria de puteo idem vidi &
ita colligitur ex predictis per malos vapores corruptos, aut sola
mala qualitate affectos, non aer vel aqua solum verũ terrẽ etiam

nascentia corrumpunt & sunt concause pestilentię. Magis autē attri
buit infectio aeri quā terrę & aquę: Quia aer putrefactus velociter
propť contractum cōtinuum & vniuersalē quem aer habet ad cor/
pus, attingit cor, & facilius alijs ob suam raritatem impssiões reci
cipit a supioribus & inferioribus causis etiam qa aqua & terra alte
rationem quā in nos faciunt mediante aere eam inducunt in nos,
hinc Auincē. dixit. Mortalitas scz aerea corrumpit arbores & ue/
getabilia Ideoq; corrumpunť animalia quę illa comedunt & ex eis
puenit corruptio ad hoies q illis uescunť nā ex cibarijs eiusmodi in
corporibus hominū generantur materie uenenose diu interdum stā
tes in venis absq; lesione, interim q cū bonis humoribus sunt pmi/
xti, quibus q̄quomō ablatis aut eductis, expirādo ad cor: causant
vltimam lesionē, nec inconuenit posse generari venenum in nobis,
esto q nulla dictarum causarū concurrat. Potest enim fieri in nobis

Venenum in hominibus generari.

vehemens humorū adustio, ex qua praue qualitatis materia fieri,
per multas adustiōis & putredinis replicatiōes potest, quales mate
rias antracis & hestyomeni & prauorū apostematū generari quot/
tidie uidemus; quales etiā cernimus in pustulis morbi Gallici corro
siuis, q̄les ypocra, li. epidi. testať se in ciuitate Abaron vl' Cheruan
vidisse vbi pluribus totum brachium nonnullis coxa & ossa ce/
ciderūt: eiusdem opinionis fuit Gallenus, vi, & iij. interiorū ca. ix
quē sequut⁹ est Auerrois. iij. suo colliget ca. de accidentibus matri/
cis in medio capituli & Auicen̄. i. iij. Ex hoc aūt capitulo inquit epi
lensia quę accidit &c̄. & conuertitur id in matricē suā ad caliditatē
uenenosam Quod etiā colligi potest ex. vi. q̄rti. de causis rabiosi/
tatis. Nam illa rabiositas quę nil aliud est nisi generatio humidita/
tis venenose, generata in cane a putrefactiōe per quā res mutatur in
tota substātia vt scda primi de causis calefacientibus Nemo ergo
ambigit putrefactiōes fieri in nobis, et ita ueneni generationē. Quā/
re bonū est iussu saluatoris honorare medicos, qui ab huiusmodi
& mille alijs nocumētis, homīes preseruare, licet curare omnes mi
nime possunt. Quod si possent inqt Ipocra, i. pronosticorū iam nō
futuri prouisores sed diuinis prophetis dicerenť nobiliores, vt ad
propositū vnde cum vtilitate digresus sum redeā Non multum
refert siue reuoluciōes decennales saturni, aut defectus Luminariū,
aut coniūctio duorū pōderosorū in aliquo signo humano siue etiā
elementa immutata sint cause aliquales pestis: dūmodo sciamus re
sistere & cui sit insistendū corrūpendo ne nos corrūpat. Quēadmo/
dum uolenti ignem domum cōburentem extinguere, sufficit scire
ignē esse ne nos corumpat siue sit ex motu siue excōcussione silicis
siue etiam ab igne productus.

De corporibus paratis ad hunc morbum.

Corporū autē pparatio ad recipiendū infectōnem est vt sint
plena humoribus malis: mūda enim fortasse nō patiuntur ex
illo posset tamē agens esse ita forte, vt etiā longa actiore indispo
sita inficiat. Dixit ideoq; princeps fortasse. sic haly rodoan tertio
Tegni habētes hūores laudabiles naturales, corrigūt maliciā aeris
& non paciūtur ab ea. corpa etiā debilitata patiētia inqt sunt ex il/
lo siue cōplexionaliť siue p ętatiuū decursum vt pueri & decrepiti
siue supfluo labore corporali aut animali vt fit in studiosis, siue ex
supflua abstinentia aut euacuatiōe maxime ex coitu, ant quoquo/
mō depauperata spiritibus & humoribus bonis. sint debilia. Cor/
pora humida similiť naturaliter siue accidentaliter talia. Ideo sub/
dit corpora multe balneationis sunt parata vt ex illo patiantur. &
corpora dilatatorū pororū sunt magis parata putrefactioni a cau
sis extrinsecis puenienti Ideoq; corpora rara magis pestem incur/
runt q̄ndo aer est causa eius Corpora autē densa & constrictorum
pororū accidentaliť propť replecōm opilantē a multis prauis hu/
moribus, magis disposita sunt eā recipere a causis intrinsecis pro/
uenientem Et ex dictis lector studiosus causam, q̄re iuuenes & for/
tes uiri plus moriunť in pestilentijs quā senes & vetuli, qui egroto/
rū corpa & mortuorū cadauera, ipune videnť attractare, elicē pōt.

De prodigiis seu prognosticis future pestis.

De signis pestilentie futurę, cursu causarum currētibus, satis
abūde & prolixe ab omibus medicine pfessoribus p̄sertim.
Auicen̄. memorie datū est. Ideo duntaxat de signis q̄ cur/
runt cursu societatis cause, breuiter disserā, vt hi qui Sydera non
suspiciuntt sua quoq; habeant prognostica. Ex quibus est multi/
tiplicatio pluuiarū tempore nō suo Quemadmodum anno. 1520
a pricipio Augusti vsq; ad finē eiusdē, pluuie incessanť durauere &
rane simul cū ymbribus in terrā delapse sunt Frumēta pro maiore
pte in cāpo cū granis suis putrefacta aut saltē pparata ad putredi/
dinē: propť nimiā humiditatē matrem putredinis, nō aliud q̄ cōta
gionē futurā etiā inbrutis prognosticare videnť: Multiplicatio ver
miū & animaliū in t̄ra quę ex putrefactiōe gignunť p̄sertim ranarū
stincoidarū. Que hoc anno in tantū numerū accreuerūt vt etiā loca
decliuia & humilia linquen̄, ad altiora loca se receperūt. vn̄ Auice.
Cum videris ranas iā multiplicari & alia reptilia ex putrefactione
generata: copiosam putrefactiom̄ siginificat, ex qua postea accidet
e proximo pestilentia: hoc idest Iohannes Damasce. in suis Afforis/
mis asserit In q̄cunq; prouincia abundauerint animalia ex putredi/
ne generata, illo anno generabunť egritudines & pestes in corpori/
bus habitatorū. Fecunditas p̄terea illius anni boletorū omis gene/
ris arguens humiditatē vltraq̄ par sit auctam pestē significare vi/
detur Ignes etiā a medio vsq; ad finē Mensis octobris currentes &
in modum colūne seu Comę pauonis stantes noctu creberime vi/
si: uapores mltos in aere surrexisse & pestē significare videnť. ex su/
mi philosophorū testimonio. xxi. proble. pi. probleu. Quando ex

terra uapor ml'rus aſcēdit annus peſtilens fit Quod & Iſaac in qn̄ta
febriū Parte ſentit. Freqn̄tia inſuper bubonū malorū hoc anno &
cancrenarū & ſimiliū egritudinū ad corruptiōem membri ternnāta
rum hoc idem prognoſticatur Mortalitas etiā bidentiū & aliorum
q̄drupedum hoc anno non parua idem ſignificat. Experientia etiā
habetur de aqua cirta arcem Rabſtein in Polonia quę ſemel in tri-
ginta aūt circa annis apparet, alias ocultatur & nuſq̄ cernit̄ Appa
ricio igit̄ iſtius aquę aut famē aut peſtē portendit, & hoc incole loci
illius pro firmo tenent, quę ſimiliter hoc anno apparuit Pariformi
ter quilibet diſtrictus regnorū poteſt habere prognoſtica ſua ab ex
perientia deducta Quare nunc iſta miſſa faciam ne in longum
tractatus iſtę extendatur.

De ſignis febris peſtilentialis

NE crederes Auicen̄. in ſignis febris peſtiffere ſibi fore contra-
rium: ꝙ nunc febrem lentam & quietā dicat, nunc fortē eſſe
in flamationē ſubiungat Scias ꝑ hoc inſinuaſſe, duplicem
modū febris peſtiferę, & ita ſicut febris duplex eſt, ita & ſigna eius
Febris lenta erūt duplicia vna nanq̧ febris eſt quieta lenta, cū pauca vel nulla
putredine de qua dicit ꝙ ipſa eſt quieta exterius & conturbās inte-
rius ſcd'm plurimū perdens & ꝙ in ea nō percipiat eger nec tangēs
ip̄m propinquus ml'titudinē caloris, & aliqn̄ pulſus & vrina non
alterātur magna alteratiōe & cū hoc ipſa eſt interficiens velociter
Cuius rationē dat Concilia, dif. 9 5. prope finem quę licet Thome
de garbo confuſa, & Gentili videt̄ Rhethorica, michi certe ſatiſfa-
cit, & heſitant medici in eſſe inqt eius ſcilicet febris an & qualis ſit
& in cauſa mortis feſtine: in aliqbus vero eorum fetet anhelitus &
moriūtur, qm̄ putredo iā eſt confirmata in corde. Alia vero febris
peſtilētialis eſt cū multa putredine, & magis manifeſta habēs ſigna
Feb. multæ putredinis. inflāmatiōis, de qna dicit, ꝙ aliqn̄ in ea ſunt ſigna magis manifeſta
ſcz ex magnitudine inflammatiōis, Syncopi, anguſtia difficultate
anhelitus, vehemētia ſitis, lingue ſiccitate nauſea, caſu appetitus,
& ſi non reſiſtitur ei cū cōeſtione violenter interficit ſubito ſimilit̄
inquietudine, caſu virtutis, ſyncopi, magnitudine ſplenis, tenſione
ypocondriorū, & fiunt cū ea vigilie & conmixtio ratiōis, mollifica
cio corporis & tepor & quandoq̧ accidit cū ea botor ſub albidā &
rubea & quādoq̧ eſt veloeis occultatiōis & accidūt cola & ulcera
& fit pulſus ſecūdum plurimū frequens & paruus: & vt plurimum
vehemētior ī nocte Et qn̄doq̧ accidit eis diſpoſitio ſicut ydropiſis
& fluxus uētris Colericus aut Melancolicus, egeſtio lenis feda non
naturalis ſpumoſa fetida, que qn̄doq̧ aſſimilat̄ egeſtioni fluxus li
quefactiui, Vrina aquoſa colerica vel Melancolica: multotiēs euo
munt Melancoliā & Coleram poſt ipſam & ſudant ſudore fętido
Et harū febriū quedam fiunt ex putredine colere quedam flegmatis
aut ſanguinis, ſcd'm plurimū tn̄ febres peſtilentiales cauſant febrē

continuā quia fiūt ex putredine cauſata intra venas & in tota maſ
ſa ſanguinea, vnde acceſſio febris eſt abſq̧ rigore & horripilatione
ſcd'm plurimū, licet interdū prima acceſſio ſit cū aliquo cor: pro-
pter reuocatiōem caloris, vel quia aliqualis vapor malignus ex-
pandit̄ ſupra mēbra ſenſibilia. Vrina ſcd'm plurimū aquoſa melan
colica liuida aut ſubiugalis. Quę ſi prima die apparet bona cum
ypoſtaſi laudabili: eſt tn̄ ſcd'a aut tertia die cū ſeuitate accidentium
ſicut Nauſea uomitu, dolore capitis anguſtia. Verū tn̄ ſicut ē ml'ta
diuerſitas in iſtis febribus quantū ad materiā & diſpoſitiōes ml'ti-
formes: ſic poterit eſſe multa vrinarū diuerſitas quam ꝑcul dubio
veteres philozophi & Medici clariſſimi poſteris tradidiſſēt, niſi vi
ta eorū etiā in ambiguo ſtetiſſet, hinc vere dixit gentilis prima p̄mi
doctri q̄rta: ſcienciā de febribus in md'o nōdum eſſe completā. Is
em̄ vt hanc compleret ex nimia infirmorū requiſitione, peſte illa a-
trociſſima anni. 1. 3. 4. 8. xij. Iunij infectus, poſt ſextam mortuus eſt
diem, & ſepultus fuligini circa heremitas. Ferūt etiā Meſue cū ince-
piſſet tractatū de egritudinib⁹ cordis, peſte tūc vigente abſorptū.
& ita illud opus diuinū nō compleuiſſe, inuidia fortaſsis naturę. Et
quia febris peſtilentialis vt plurimū ledit Cor ideo ſcd'm plurimū
eſt mortalis. Primus eni occurſus oim: accidentiū inqt Meſue. Oc-
currentiū corpi eſt ad Cor tanq̄ ad baſim vite: nec morit̄ Galeō.
teſte animal niſi ſuū cor interficiat̄: ob id Rhaſis in diuiſionibus ſtu
de ait tota intētione confortando cor, cum om̄ia membra ꝑmanēt
per moderantiā complexiōis cordis qnto interiorū colligēd' pro-
pterea a principio apparicionis ſignorū uſq̧ in finem ſine inter-
miſſiōn habeatur magna diligencia pro cuſtodia cordis Quia vir
tus in hac febre deficit & ruit faciliter non ſolum p̄ma die, vt Gale
placuit. x. de ingenio ca: ij. ſed breuiore etiā ſpatio, maxime qn̄do
aer eſt ml'te uenenoſitatis, vt in augmēto ul' ſtatu peſtilentię, in cor-
pore debili. Licet ergo vt plurimū peſtilentiati mortē expectant in
quarta die, ſepius tn̄ in xxiiij. & paucioribus horis recedūt. Quare
uide an actio veneni merito eius naturalis effectus ad p̄ciſum termi
num per Thuſcanos vt de ipſis fert̄ limitari poſsit. ita ꝙ toxicum
Prelato aͭ pricipi (uenenū nāq̧ Auro bibit̄) exhibitū p̄ciſſe p⁹ Mē-
ſem aͭ Ebdomadā & nō an̄ vel poſt venenatū hoīem ꝑimat. Ratio Venena cor Petunt
aūt cur venenum ex toto genere, principalius repit ad cor q̄ ad alia
mēbra? Quia vbicunq̧ approximat̄, cōuertit illam partē a forma
ſpecifica ſeu q̄litate & virtute ignota ſiue occulta, verſus naturam
venenoſam, & preſertim ſp̄ūm illius partis inficit. qui eſt formalior
pars nr̄i corpis & maxīe ſp̄m vitalē. Cui⁹ modus mixtionis inter
ceteras partes noſtri corpis: maxime repugnat & contrariat̄ (quod
duntaxat a poſteriori ſcitur) modo mixtionis veneni. Qui ſpiritus
fugiens a veneno tanq̄ a cōtrario: rediens ad ſuum principium ſcz
cor, portat infectionem venenoſam ad ipſum, & facit actidentia

Cordiace passiōis. Nonne videmus medicinas quasdam appropri
atas Cerebro principaliter: quasdam stomacho. &c̄. Ita illa mem/
bra quibus appropriantur petentes, ꝙ nō principaliter alia: sic pa
riformiter venenū qualitercunq; approximetur, principaliter petit
cor & repit ad ipsum principalius quā ad aliqua alia membra in/
termedia. Signa aūt homis ex administratiōe veneni mortui a Ga/
le: collige: vi: interioꝝ tex: illo. Cū em̄ euchimo alicui natura. &c̄.
nec fidas vni signo. Quia vt deduxi supra: humorē venenosum fi/
eri in corpore humano, & facere protinus accidētia similia acciden
tibus a veneno prouenientibus. Ideo nō raro culpantur insontes de
veneni exhibitiōe. Preciosos deniq; lapillos aut plantas ceteras ue
res, per earum vires ocultas, non solum spiritus omnes presertim
vitales alterare, & nos ad vite opera indisponere: Sed repentinam
etiā mortem inducere: in confesso habetur. Quid enim callidissimi
nature rerum philosophi, sub verboꝝ hoc inuolucro expresserint·
ꝙ Herculem indutū munere Deyanire, tunica felle Lerneo infecta,
combustum ferant considera. Insignes itaq; viri & laqueis amoris
irretiti, nō dona queuis admitāt, aut corpori applicent, nisi impres
sionem illorum repellentia secum ferant. Gentili sexta q̄rti dub: ij.
colligenda. An autem hec veneficia a maleficis vetulis, imaginati/
onum ui, herbarū verborum ue semper confiāt: non obstante di/
cto Archi: in Ca. non licz ca: nec mirum. xxvi. q. v. teneo saluo me
liori iudicio ꝙ nō. Quia deus non semper permittit hec fieri, & ista
permissio diuina necessario concurrit, imprimis ad omnia talia o/
pera. Instrumēta etiā harum demones nō semper. Sed libentius sub
vno aspectu q̄ alio, & sub vna cōstellatione q̄ alia eis apparent vt
Albertus. ij. sent: dis: vij. propt̄ causas ibi narratas. Sic Concil: dif:
113. dicit se expertum esse orationem ad deum factā conferre pro
scientia acquirenda: duntaxat capite: existente in medio celi cum Io
ue & Luna eunte ad ipsum, & hoc dicit esse ꝙ Reges Grecię obser/
uabant cum uolebant in suis exaudiri petitiōibus vt ait Albuma/
sar in Sadan & per hāc viā conciliatoris: sumptā ab Astrologis de
imaginibus volunt quidam saluare fascinationes & veneficia, alio
modo quā Auicē: dixerit, nō negando principia peripateticorum.
Sed redeamus ad Signa.

De signis bonis & malis·

QVia superius dixi febres pestilentiales vt plurimū esse mor/
tales. Ideo cū principe me paucis absoluam. Cū acuto/
rum morborum nō omnino certe sunt pronunctiationes vite neq;
mortis, ex primo seperatorū sermonum Senis, adeo quod etiā diui
natores in hoc diuersificant vt cōmento. 16. pri. re. acu. & teste Ga/
le: co: ij. q̄rte parti: omnis inquisitio fallax. Nam in his quandoq;
perfecti decipiuntur medici a forciori imperfecti. Nichilominus in
qui. ij: prognos. ex senten: Dyoclitis ɔmto. vi. Corpora animaliū
esse composita ex deferente & delato, dico si deferens subito vel pri
ma die reperitur debile, & pulsus velox frequens durus, cū pauca
resistentia. Vrina aquosa cū ypostasi diuulsa, aut subiugalis turbu
lenta & sediminosa, cū fetore anhelitus & oris cum deiectione ap/
petitus Apostemate fugilico, & timore mortis, vltimū malum va
ticinare potes, ꝙ si alia signa volueris, remito te ad librum pronos:
Ipocra: & librum eius secretum ac decimum Almansoris. xxij.
& vigesimo primo capi.

De regimine preseruatiuo.

CVm tota uis preseruationis in fuga consistat: Arnoldo dicen
te, principale remedium est fugere nō modo locum, sed etiā
prouintiam. ꝙ si quis infectus fuerit hac egritudine Deus cum sua
ineffabili misericordia curet eū, ac si diceret, facilius est preseruare
quā curare. Primū dictū sumpsit ab Almasore. in quarto, de cau/
tela egritudinū. Fugere enim debemus cito: longe: & tarde reuerti:
Omniū autem primū fugere debemus peccata, & tarde ad ea re/
uerti. Tunc enim deus qui languorum curator est, sine cuius nutu ut
inquit Zoar nil horum fieri contingit. Nos & preseruabit, & cura/
bit, intercessionibus sancti Martini & Fabiani & Sebastiani. nec nō
presentissimi patroni huius regni sancti Stanislai, Fugienda cōuer
satio cum infectis, aut ab infecta Ciuitate venientibus. Culcitrę
lectisternia vestimenta omnia presertim lanea vel linea in quibus p
decem & plures annos, malitię impressio detineri comperta est. Fe/
les Catti, canes per domos vicinorum vagantes fugienda, Infirmi
& mortui non aspiciendi nec visitandi. Hinc non laudo Pannonos
q cadauera mortuorū i libitina iacētia deosculant̄, qm̄ m̄lti ex hoc
seipsos perimūt. Qd̄ si propter reipu; ardua negocia manendū est
in loco pestifero, tunc ad sex rerum non naturalium scilicet Aeris,
cibi & potus, Somni & vigilie, Inanitionis & repletionis: & acti/
dentiū anīe debitā obseruationē recurrendū. Qm̄ & in preseruan/
do tantam habēnt efficaciam, vt Serapio vir summe experientię
& Autoritatis, a quo medicorum princeps multa eius dicta inse/
ruit in eius libro tanq̄ probatissima quinto practi: capitulo scd'o,
audeat asserere errorem in sex rebus non naturalibus plus nocere,
quā sint iuuamēta medicinarum, & idem sensit Auicē: quarta pri
mi capitulo primo. Tamen in rei veritate difficillimum est ordi/
nare debitum regimen in istis sex rebus, propter repugnantiam
occupationum vitę humanę. Aer in Generali presertim in Esta/ Aer

in Estate debet esse ad frigidū & pocius ad siccū q̄ ad hūidū decli-
nans. ꝙ si non potest fieri naturaliter fiat artificio, vt ꝑ hoc resistat
nō solū aeris putrefactiōi sed ei⁹ etiā malignitati. Spargat ergo to
ta Camera ex aceto & aq̄ simplici sed meli⁹ rosata & Camphora,
q̄bus singulo mane lauet manus suas & faciē. poma etiā & pira o-
dorifera ponant ex quoꝝ corticibus depilatis aut Mirtho & Tha-
marisco fiat suffumigium. Folia Salicū Violarū florū nenupharꝝ
prunorū aut uitis spargant: vel fiant suffumigia ex thure solo cum
Gariofolis: portetur spongia in aqua rosata muscata & aceto infu
Pomum sa que parū exp̄ssa etiā naribus apponat: vel teneat hoc pomum in
manu Recipe terpentine sepius lote & finaliter ablute in aqua rosa-
ta muscata laudani recentis & puri. añ, ℥. ſ. Rosarū ru: violarū. foli
oꝝ mirthi Gareofoloꝝ Corticū citri Croci añ. ℈. I. Musci. gra. v.
dissoluta in aq̄ rosata & fiat ex his pomū. Ignis etiā ex lignis quer
cinis aut sarmētis vittiū siccis in habitatōib⁹ fiat. Ipocrates em̄ plu
res ciuitates liberas fecit a peste crebris ignibus ꝑ viccos factis ma-
ne & sero p̄sertim tp̄ibus nebulosis vt scribit Rabi xxiiij. parti: suo
rū Affor: & Gale: in li: de Tiriaca ad Cesarē: & ob id Athenieñ illi
Trocisci auream statuā erexerūt & ꝓ deo coluerūt. Aut ex folijs ro. rub. la-
brusci Coriandris siccis añ. ʒ. I. ſ. Coral. al. rub. añ ℈. ij. floribus
nenufarꝝ siccis. ʒ. ij. boliar ⁊ resigil. añ. ʒ. ſ. puluerisatis subtiliter, &
cū laudano & aq̄ ro: fiant trocisci & exicent puluerisato vno troci-
sco ponat sup̱ carbones in medio camere. possent etiā fieri a medi-
cis: p̄ntibus aeris cōstitutioni, poma odorifera: deferant potētes ia
cinctos smaragdos grāatos in anulis p̄seruāt. n. eos a venenis, pau
per aūt deferat & odoret herbas odoriferas maioranā, sathuream
yreos & files. In aeris claritate aperient fenestre domus, versus ortū
aut occasum aut septemtrionē, vēto boreali flante, qui frigidus est
& siccus rectificatiuus corrupti & pestilētialis aeris ex tertio Thei-
zir ca. I. & ij. pi. doctri. ij. ca. de naturis ventoꝝ Auster fugiēdus est
quia terruit Auster euntes. Nec min⁹ iuuat, plateas & loca ciuitatū,
seu villarū, tenere mūda, ne aeris maliciā augeant: q̄uis m̄lti dicētes
venenū debellari veneno laudent ꝑ vicos & plateas ciuitatū seu uil
larū abbicere cancros porcos interfectos in magna copia, & ꝑ hūc
fetorem & modū, abigere credūt pestē: qd' experiri p̄nt rustici in vil
lis. Eadem ratiōe Auerro: vi. colliget ca. vlti. extollit odorē Vrinę
Cibus hircorū. Quare seruent hirci in domibus, Cibi sint facilis digestio-
nis boni nutrimēti, diuersificandi tñ, scd'm diuersitatem temporū,
regionū, complexionū vt in Hieme sint m̄lti nutrimenti, fortis so-
liditatis. Estate ecōuerso Colericis frigidi & humidi: Melancolicis
dent humectañ & parū calefacieñ. Illis aūt in quibus sanguis fleg-
maticus generat, cibi pauci nutrimēti in quibus sit caliditas & sub-
tilitas: In q̄bus rursus sanguis bon⁹ generat & calidus indigent fri-
gidis nutrientibus pauci nutrimenti ex Haliabate, v. Theorice &

hoc qñ dictas cōplexiones uersus temperamentū ducere aut ab ul-
teriore lapsu p̄seruare cupimus. Panis sit bene fermētatus, in q̊ pa-
rū aceti tp̄e fermentatōis ponat, Carnes laudabiles pulloꝝ, auiū
minutorum in montibus agris degentiū laudant. Ceruorū aūt ca
ro sicut equorū & Azinorū uitet, & carnes pocius assent q̄ elixent
& p̄parent cū rebus acetosis vl' aceto vini, aut lemonib⁹, & cōdiat
Zeduaria Cinamomo Croco Mace puluerisatis: fercl'a p̄nt fieri cū **Species**
brodio carniū p̄dictoꝝ. colatura furfuris, Auenata Brodiū ex vrsi
branca cū vitellis ouorū recentiū factū comedant. Etiā oua tremu
la. Aliqui doctores volūt oēm cibū & potū esse actu frigidum &
volūt sp̱ añ cibū capiat buccella vna panis nō in toto mūdi a furfu
re intincta in aceto: post totalē autē cibū, ʒ. ij. dyacitoniten. s. speci-
bus nil post ip̄m bibendo. Pisces sint petrosi, post pisces nuces, post
carnes caseū duces, post pirū vinū. Isaac em̄ dt. Si vna nux cū vna
ficu sicca comedat añ cibū, ab oī veneno p̄seruat. Id' q̄nto. collig.
Idem. ij. Canō: ca. ꝓprio de nuce colligit. Caseus circa finē cibi in
parua q̄titate comedat. Sapores cōfici p̄nt ex acetosa & Ruta. Mo
dū aūt confectiōis relinq̊ cocis. quorū q̄libet habet ad hoc ꝓpria
inuenta: caperes a sale purificate aceto passulato cōcinnati ꝓsunt,
potus sit ceruisia in partib⁹ n̄ris defecata nō lupulosa m̄ltum, non
turbida, aut grossa sed mediocris substātie. vinū sit albū clarū acer
bū aut rubeū ponticū & odoriferū, nō aquatū commixtū: q̄a mol
lificat & debilitat stomachū: & g̃nat in intestinis vētositatē: ex. 3 ſ.
ꝯmto. 2. re. acu. Aqua potius bibat g̃ra medicine q̄ potus, & hoc est **Aqua**
qd' intellexit Auic. dicens aquā frigidā multā & subito bibitam in
vna vice at in p̄l'ibus uicib⁹ esse iuuatiuā valde: g̃ra aūt potus cū ci
bo ꝑmixta in magna q̄titate nocet Quia faceret sui ponderositate
cibū indigestū descendere. Quātitas aūt & tp̱s cibatiōis nō p̄nt de-
terminate mēsurari sed stant inestimatiua medici. Nec velim morde
ri a quoquā ꝙ vinū admiserim, q̄a cauere debemus in p̄seruatione
a rebus calefacientib⁹ ne corpus multū cogat aerem attrahere. Sed
q̄a maius est iuuamentū nocumēto, vinū admitat: Aut fiat Iulep **Iulep**
tale ℞ Scabiose Betonice Endiuie Acetose Boraginis Buglosse cū
earū floribus ana. M. I. Florū Nenupharis Rosarū ru: Violarū añ.
ʒ. ij. ſ. se. Acetose Endiuie Citri mūdati añ. ʒ. v. Zeduarie. ʒ. ij. se. fri
gidorū. ʒ. iij. Sandal. oīm berberis ana. ʒ. I. ſ. contundant contun-
denda & infundañ oīa in lb, vi. aque ꝑ duos dies in vase tecto &
postea poneñ oīa in alembico ad distillandū deinde ad q̄libet li-
brā aque adde Zucari albi, ℥. vi. & aceti optimi vini. ℥. ſ. & fiat Iu
lep quod poteris aromatizare scd'm exigentiā temporꝝ cū calidis
aut tēpatis sp̄ebus. Somnus sit nocturnus septē aut sex horarū, **Somnus**
incipiendo ip̄ūm sup̱ dextro latere, postea sup̱ sinistrū se reuoluat,
resupine autē dormire vitet, & sicut somnus & vigilia vtroq̧ mo-
do magis facta malum ita temperatus in sua hora: omnes opera-

tiones naturales vitales & animales fortes facit ut. scd'a & iij. pri.
Exerciciũ
Exercitium sit temperatum & de mane emissis superfluitatibus po-
cius intra quã extra domũ factũ. Qm̃ Auerrois. vij. colliget mira-
bilem causam sanitatis conseruande in exercitio cõsistere dicit, a q̃
solus abstineat qui Fulgentio teste vult gaudio sanitatis carere. Vñ
Rhasis. xvij. cõtinentis dicit qd' in quadã peste fere oẽs fuerũt mor-
tui, p̃ter uenatores q exercicio vsi sunt cõuenienti. Exercitetur ergo
qsq; scd'm exerciciũ sibi magis cõsuetũ. Laudat' deãbl'atio, Lucta,
Ludus pile q; si corpalia & peditatiua nolueris, assume mẽtis saltẽ
exerciciã sicut submisse cantare legere, nũc historias gratas & mo-
rales: nũc theologicales per q̃s uirtutes ministrantes vegetatiue po
tentię forciores ad resistendũ egritudinibus & carũ materiebus effi
ciant'. Nõ sit exerciciũ vsq; ad sudorem, nõ ventre repleto post ci-
bũ immediate. Quia prohibet digestionẽ & cibũ corumpit in sto-
macho: concludendo q; regimen plus attineat quieti q̃ motui. De
inanitiõe & repletione uitet' superflua repletio & maxime ebrietas,
abstineat a fame qm̃ stomachũ malis replet humoribus tertia pri.
Siue hoc sit ex eo, qa tpe famis caliditas facta intensior, hũores no
ciuos aliũde attrahit. siue illos q in stomacho inueniũt' extraneet, &
corũpat uide Gale: ij regi: acu: tex. ɔm̃to xxiiij. sitis etiã tollerãtia
inflãmat. Inter prãdiũ & cenã sint octo aut decẽ hore, scd'm varie-
tatem digestiue in homibus, nec sumat cibũ propter gulositatẽ, qa
tpe Ipocratis & Platonis vt Galenus in ultima partic: sexte refert,
homines qui comedebant plurimũ, stomachus & venter eorũ sca-
rificabant' & fustigabant', ne talis cõsuetudo redeat, uitetur ferculo
rum epular; & potuũ varietas, & omĩ die habeat cõpletam super-
fluitatũ euacuationẽ natura uel arte. Sic Auer. vi. sui colliget. Res
Pasiões animi
ventrem lenifican' hoc tempore esse dicit optimas. Accidentia ani
mę in omĩ pestę uitanda, sicut cogitatiões meticulose & alie passio
nes, sed sint in bona spe gaudio & tripudijs, sint in presentia charo
rũ sonorũ musicaliũ, bene sperent & letent' nec unq̃ cogitent de pe-
ste, nec colloquia de infectis. nec strepitũ campanarũ admitãt. Ima
ginatio enim fortis facit casum. vt Gale. ɔm̃to vij pri prognos. &
Auicẽ. ij. pri doct. scd'a ca. xiiij. & priã iij. de Ilischi. & xv. tertij ca.
de Ictericia. Preterea si fortis imaginatio scd'm ipm q̃rta parti. se-
xti naturaliũ ca. iiij. non solum imaginantis sed etiã alienũ corpus
potest realiter immutare, q̃to magis fortis imaginatio sup pestilen
tiã cum forti timore mortis, propriũ corpus imaginãtis poterit ad
Coitus
ipsam alterare. Coitus qui inter animę passiões propter delectatio
onem in eo cõtingentem collocat', vitari debet. Quia p ipsum uite
principia, & sperma & spũs euacuant' uirtutes laxat, & corpus effe
minat, pusillanimitatẽ & infamiã nobis parit. quod propter illam
transeuntẽ delectationem mulieri nos subicimus, & adeo stomachi

& oculorum debilitatem gignit sicut immoderatus coitus. Qua-
re vitetur, nec de uxore aut scorto cogitetur unq̃, & tantum de re-
gimine sex rerum.

De Regimine preseruatiuo Medicinali.

ISTud regimen persicitur triplici intentione. Prima corpis mun-
dificatione, a superfluitatibus & hanc tetigit Galenus. I. de dif-
fer. febr. capite iiij. & vi. de regimine sanitatis premissa si necessaria
fuerit digestione. Secunda rectificatione malitię complexionis. Ter
tia administratione beserealium medicinarum. Quantum ad pri-
mam intentionem dixit xvij. conti. Iudeus, fac fleubotomiam & Fleuboto-
purga te, etsi purgationes regulares iuxta dictum Senis vi. An- mia
for. 47. In vere fieri debent, prout ettiam post Ipocratem Auicen̄.
sentit: iiij. primi capi. v. Quia tunc vt Reumundus in libello suo de
Astronomia capi. de mõ. Instinctus & modus & appetitus natura
lis superior;, mouet instinctũ medicor; & Astronomor;, ad cõside
rand' euacuatões, cũ ver suũ calorẽ suã hũiditatẽ & odorẽ suũ ex-
pãdit, & frigiditatẽ & siccitatẽ cõsumit. Vñ tractatu p̃o canti. cãti-
co. 145. Ex farmatia est perfectũ iuuamentũ in Vere, possumus
nihilominus urgente necessitate, in omni ettiam anni & alio tem-
pore purgare. Quando ergo in corpore cognosces multos humo-
res peccantes tempore suspecto, aut dolores circa cor vel capitis
subito factos, tunc sine etiam scitu medici fleubotomare poteris
Venam nigram seu communem, nec facias omni lunatione Fleu-
botomiam. Sed naturam imitare, quę sanguinem pro vltimo The
zauro semper recondit, Si vero sanguis in plenitudine cum alijs
humoribus par; aut nõ sit permixtus, farmacia minuatur, ex octa
uo commento secunde particule, dando minoratiuum in forma
Boli pillularum aut potabili. facta minoratione digeratur mate-
ria peccans cum digestiuis appropriatis, digesta vero materia qd'
a posteriori scies, quando videbis in Vrina substantiam mediocri-
tatem tenere, & in colore rectificatam, & in fundo eius immersa ui-
debitur ypostasis alba, coniuncta, equalium partium, Dyaphana
& figure piramidalis prout colligitur ex sermonibus Ipocra: ij.
prono. textu xxvi. & Commento ibidem veritatem eorum de-
monstrantis, eradicetur tali vel simili Farmaco ℞ Reubarbari be- Farmacia
ne conditionati. 3: I. 5 aut ij. Spice grana iij. irroretur cum pau-
co vini albi odoriferi. postea in suficienti q̃titate aquarum Endi-
uie Scabiose infundantur prius buliendo & stent per horas decem
in infusione, postea fiat fortis expresio in qua disso luat' electuarij

lenitiui. ʒ ·ix. dyaprunis soluti. ʒ. i. s: addēdo syrupi violati aut ro-
sati ℥. s. fiat potus q exhibeat in aurora. Item si nō habes Reubar
barū, accipe reuponticū aut reulithuanicū. radicem inq̄ tp̄e inuictis
simi Sigismūdi regis polonię in montib⁹ Lithuanię reptam, Cole-
ram & flegma citra molestiā educentē, in dupla ꝓportione ad Reu-
barbarū de ipso ponendo in infusione, post farmacū in sero accipe
scutellā plenā cū brodio pulli macri & Zucharo si abhores Cliste
ria. Qđ si sanguis nec in q̄li nec in q̄to peccet, cōplebis ferme om̄es
intentiōes, ista solenni & diuina decoctiōe, in plurib⁹ iamdudū ex-
ꝑta reddit. n. corpus mđm & siccū a sup̄fluitatib⁹, pricipalia mē-
bra roborando, oēm nociuū humorē subito expellit ad exteriora
ꝑ viā releuatiōis naturę, etiā malas & corruptas hūiditates corpis
equat hūores ad benignum reducēdo, & dat̄ infectis & nō infectis
Syruppus diuinus ad plus ter omni ebdomada dieb⁹ interpolatis cuius descriptio est.
℞ Corticū citri. Corticū radicū caparoꝝ Berberis. Verbene. San-
daloꝝ rub: Spodij an̄. ʒ. ij. Gariofilate. Buglosse. Mellisse. Boragi
nis, Cicoree an̄. M. i. Acetose. Epatice Prassy an̄. M. i. s. Scariole
agrestis. ʒ. ij. se: cucurbite Melonis. Citrulli. Cucumeris. Violarum
an̄. ℥. ij. Thimi Epitimi Sene. Polipody an̄. ℥. i. Agarici albi cito
frāgibl'is Reubarbari electi an̄. ℥. s. Mirabl'anoꝝ chebl'oꝝ. ʒ. i. Mi-
rabl'anoꝝ citrinoꝝ. ʒ. s. Dyagridy. ʒ. ij. Zuchari albi lb. ij. fiat Sy-
rupus sđm artē & acetoset̄ aceto citonioꝝ Thim⁹ Epithm⁹ & Sene
sđm artē decoq̄nt̄ & addat̄ etiā Dyagridy 2m artē Dosis. ℥. i. s.
aut ij. cū Buglosse aut acetose aqs. ℥. iij. in mane p⁹ cui⁹ assūptionē
poterit ꝑ horā & mediā dormire. Iste est syrop⁹ diuin⁹ quē Brixiēsis
aggregator Guil: de pes: parte ij. ca: p̄o. in fine ca: cū Electuario qđ
etiā ponā reticuit: & tanq̄ res secretissimas sibi reseruauit. quē Petr⁹
de Thusignano ex autoꝝ intentiōibus cōposuisse fert̄ loco reubar
bari ponas vt dixi duplicē q̄titatem reulithuanici. Alter Syrupus
nr̄e descriptiōis, nō inferior priore. ℞. herbe Boraginis buglosse vi
olaꝝ & floꝝ eaꝝ, Bethonice sticados an̄ M. i. Rad̄ Ireos polipody Iris
quercini Cicoree diptāi al. Zedoarie Angelice Enule an̄. ℥. s. se: ace
tose Citri ul' ozimi an̄ ℈ iij. prunoꝝ damascēoꝝ nūo. xij. granoꝝ
sebesten nūo. xx. folliculoꝝ sene M. iij. Agarici grosso mō pisti ℥.
. i. fiat decoctio sđm artem q̄titatis lb. i. s. reseruando debilia ad
finē coctiōis, stet. v. horis, deinde exprimat̄: & dulcoret̄ cū syrupo
de succo acetose, at̄ acetositatis Citri. q. s. nō clarificādo Dos ℥. iij.
aut maior. de tertio in terciū diē est. n. solutiuus & digestiu⁹, Si ad-
des Reulithuanici electi in partes incisi. ℥. i. colati & expressi: aut
Pulpe mirabl'anoꝝ Citrinoꝝ Kebulorum ana ℥. s. erit virtuosior:
Sc̄da medicina p̄seruatiua in qua oēs doctores conueniūt, qui post
Pillule Ruffi Ruffum fuere, de q̄bus dr̄ ꝙ nunq̄ vidit aliquē bibentē hanc medi-
cinā, qui nō p̄seruaretur & liberaret̄ a pestilētia, & nunq̄ fuit inuen-
ta medicina sibi par, descripta prima q̄rti ca: de fe: pes: & ab Alma-

sor: in q̄rto ca: ꝓprio & Auen... [illegible] colliget ca: vltimo. Cuius
hec est descriptio. ℞ Aloes epatici. ʒ. ij. Mirrhe Croci an̄. ʒ. i. fiat
massa pilluꝶ cū vino, capiat̄ adminus bis in Ebdomada. ℈. i. vl'
ʒ. s. ꝑ horā an̄ exitū a domo, bono mane, nisi uenter esset lubricus,
vl' an̄ cenā ꝑ horam vnā pillulā capere potes. bibendo tn̄ post eius
acceptionē siue mane siue vespi capiat̄. Vini limphati q̄tum os pro
uice capit: tāetsi alij. Paulum eginitā Autorē grauissimū sequuti,
dicant hoc medicamen in puluere sumptū, melioris esse opatiōis:
tn̄ cōiter redigit̄ in pillulas quę facilius degluciunt̄. He nanq̧ pillu
le vere iuuatiua sūt, vt p̄z t ingrediētia intuenti. purgant. n. ꝑ Aloe
& expellūt flegma vt Auensoar tract: ix ca: v. & sup̄fluitates corru
ptas etiā inbibitas & grossas p̄a q̄rti ca: xvi. & Melancoliā euacuat
autoritate Alsalamē p̄o conti: Per Aloen & Mirrhā a corruptione
p̄seruāt corp⁹ sanū nō minus q̄ cadauera: & confortāt cor ꝑ Cro-
cū: & Vinū qđ est maximus penetrator defert v̄tutem earū ad oīa
mēbra. Quare confidas in eis etiā solis, sed fiāt vt ab antiq̄s sūt ex-
perte, nil addendo aut minuendo, qm̄ cadit in aliqua certa dosi for
ma occulta, quę in nl'la alia ab ea repiri p̄ot. Nō ergo standū est in-
uentioni medicinarū ꝑ lectiōes sed opportet ad herere ei quę exper
ta est vt. v. Canonis Sūma p̄a ca: ij: dicit̄. ꝙ experta medicina meli
or est quā nō expta. Vnde Zoar noster nō ultimus inter antiq̄s, ma
le a quibusdā carpit̄ ꝙ Stercus Columbinum admiscuerit farma-
co p̄seruante a pestilentia Aerea & aquea, cū dicat se id nō fecisse a
casu & sine causa, immo elegisse ip̄m ob hoc ꝙ grossissimū laxat
hūorē ꝓprie, ꝓpt̄ ↄformitatē sb̄stātię suę stercorose, cū sb̄stātia hūo
rū q̄bus sb̄intrauit putredo a malitia aeris inspirati siue aq̄rū mala
rū, nōne scribit̄ xvi. conti: Autoritate Acaristi sterc⁹ hūanū in po-
tu datū cū vino & melle cōuenire oībus circuitibus febriū: & qui-
dā heluecius mihi retulit se pillulas ex fece hoīs factas in peste acce
pisse & euasisse. Valet ꝓ rusticis. q̄re standū est i medicis exptis vt
xiiij t̄cij ca: de Asmate. Electuariū p̄seruatiuū & curatiuū ℞ nucū Electuariū
maioꝝ nūo xx. Caricaꝝ piguiū nūo xv. ruthe M. i. Absinthij sca
biose Corule feti de celestine an̄. p. i. Aristolo. ro. ℥. i. s. Aristolo.
longe. ℥. s. tormentille diptami al. pipinelle baccarum lauri an̄. ʒ.
ij. s. florū Boraginis Corticū citri Galange ossis de corde cerui, aut
cornu vnicorni Macis mirrhe boliar. terresigillate. an̄. ʒ. i. s. salis
cōis ad q̄titatem nucis magne puluerisanda pl'uerisent̄, & contun-
denda cōtūdant̄, & incorporent̄ cū lb ij. mell' despumati aut. q. s.
& fiat electuariū, vsus eius est vt accipiat omi mane in pestis tp̄e,
ad q̄titatē nucis Auellane parue, & bibat de sup̄ si libet parū aceti
boni, aut aq̄ scabiose, & stet horis tribus ab assumptiōe cibi. Pauꝑ
capiat ficus siccas nūo. ij. nucē. i. folia ruthe. xx. ieiune, aut v. vel
vi. grana Iunipi recentia. Electuariū ꝓ diuitibus eiusđ intentionis,
ꝙ est illius magni uiri Stephani mediolaneñ. ℞ auri Ianuēsis lima-

ci.ʒ.ij.margaritaꝝ.ʒ.I.Camfore ℈.iiij.ſe,baſilicõis ſpodij doroni
ci zedoarie añ ℈.iiij. Sandaloꝝ al.& rub.mirtilloꝝ añ ℈.v.Cina
momi.℥.ſ.Muſci gra.xx.vij. aut Ambre griſe ℈.ſ.zuchari albi
q.ſ.diſſolue zucharꝝ cũ aq̃ acetoſe,& adde ſyrup:de corticib⁹ Ci/
tri.℥.iij. Cuius doſ ẽ ʒ.ij.in mane,poſtquod bibat hauſtũ boni vi/
Puluis ni.Puluis p̃ſeruatiuus ℞ diptami albi tormẽtille gentiane boliar p̃/
parati Carline añ.ʒ.I.Sandal.al.rub.zedoarie Coral.rub.Cornu
cerui vſti añ.ʒ.ſ.Camfore gra:vij.miſce fiat puluis.Cuius.ʒ.ij.qñ
ſentit malũ cũ aq̃ ſtabioſe vł Endiuie cũ pauco thiriace ad menſu/
ram vnius fabe accipiaꝫ p̃us calefactis,coopiat ſe in lecto,& ſudo/
rem expectet triũ horarũ poſtea abſtergaꝫ ſudor,& refocilleꝫ iure
carniũ cũ vitello oui & mace & croco cõfectis. Poteris etiã ex plure
ribus electuarij diſſoluti aut morſellos aut cõfectiões in modum
Rotule oppiate conficere ad libitũ egri. Aut ℞ ſpecierũ dyarhodon abb:
pulueris ſaluificãtis ſeu liberãtis añ.℥.ſ.tormẽtille zedoarie roſarꝝ
ru:diptãi añ.℈ I zuchari albi q.s. Zucharo diſſoluto in aq̃ ſtabio
ſe fac confectionẽ in rotulis,de qua om̃i mane añ exitũ e lecto capi
as rotulos duos. Poteris facere ſup pilluꝫ Ruffi & ſup morſellꝰ,fctã
tua. Qđ ſi exire aut loq cũ hoib⁹ cõtigerit etiã infectis,capies mor
ſellos ij aut iij. Aut teneas zedoariã in ore tpe frigido. Aut ex gra/
nis Iunipi zedoaria & draganti fient pilłe in ore ſeruande. Pillule
illius magni Practici ℞ mirhe boliar.Coral rub:Karabe Croci añ.
ʒ.ij.mirabulanoꝝ emblicoꝝ.℥.ſ.Aloes.ʒ:vi.fiãt.xij.pro.ʒ.cũ vi/
no,de qb⁹ in mane ſũmat.ʒ.I.aut.ſ.p⁹ q̃s bibat hauſtũ vini electi.
Aqua Aqua cõtra peſtẽ ℞ tormẽtille diptãi zedoarie Carline Impatorie
angelice añ.ʒ.ij.Cardi bñdicti camfore ſandal.oĩm añ.℥.ſ. Muſci
opti.ʒ.ſ. ponanꝫ oĩa in qnta eſſentia vini aliq̃ties diſtillati & ſtẽt p
8 dies,poſtea diſtillenꝫ ad elembicũ. Doſ ſanoꝝ eſt q̃tum capit te/
ſta nucis.Pro egris.℥.I.cũ thiriaca optĩa.ʒ.I.p⁹ cui⁹ aſſũptiõem
patiẽs coopiaꝫ q ſi nõ Iuuẽis fuit vomitũ & ſudorẽ hẽbit,ſi Iuuẽis
ſudorẽ tm̃,tũc ſpera bene.Rob ſiue ſuccus decoctus ad ſpiſſitudinẽ
herbe Acetoſe,& ſcabioſe quã Raſ.2I.ↄtinentis vocat herbã mili/
tis añ.℥.I.cũ aq̃ Ciſterne,aut flũinis calibeata,mane epotũ mirabi
De Thy/ lis eſt. Vtrũ aũt thiriaca aut ſibi ſimilis medicina liberans a veneno
riaca. poſſit dari homi ſano:aut q̃rimus de medicina liberãte a veneno &
confortante cor vt ſunt medicine vere cordiales,talis concediꝫ hoĩ
ſano. Vel q̃rimus de medicinis corrũpentibus venena nõ vehemẽti
opatione,talia etiã conueniũt qa ergo thiriaca bene fermentata:eſt
tpata,ꝑpter refractionẽ q̃litatũ cõtrariaꝝ ſimpliciũ eã ingredien/
tiũ,& ad vnũ mediũ reductoꝝ,ideoq a forma occulta cor confor
tat & calorẽ innatũ in ſano hoĩe:qđ expientia & autoritatibus ha/
beꝫ,ratiõe.n.ꝓbari neqt.Ideo plus Auicẽne credendũ qnto Cano
nis.& de virib⁹ cordis ca.penłtio v̾bo illo:hõ aũt tpate cõplexiõis
ſi vtiꝫ altero ipoꝝ &c̃,q galeno & Andromacho ↄformis ẽ q̃ Auer

roi ĩ ſuo đ thiriaca. Teneo go qđ thiriaca data hoĩ ſano,ſimpłr uł
ſibi ſano,q̃uis in eo nõ ſit humor venenoſus:cõfortat cor,& calo/
rem innatũ,p formã ſpecificã,tñ p ſuã q̃litatẽ põt aliq̃ diſtpãtiã
ſano corpori inducere,nec incõuenit hoc ſicut Coriandrũ a ꝓprie/
tate reſoluit ſtrofulas,q̃litate tñ ꝓhibet reſolutionem.Doſis em̃ &
nũs doſiũ diuerſificaꝫ. Si daꝫ ad purã cõſeruationẽ ſanitatis deꝫ ra/
ro & pauca q̃titas:ſi ad cõſeruationẽ,cũ preuiſiõe plus & freq̃nti⁹:
ſi ad curã & venenũ actu,detur plus in q̃nto,& iſta ſtãt in eſtimati/
ua medici. Doſ bis in ebdomada,uel de tercio in tertiũ diẽ in auro
ra ℈.ij. ſex horis añ cibũ poſt modicũ vini limphati cũ aq̃ roſata
aut acetoſe bibẽdo & ſufficit q̃tuor horis expectatõis ad cibũ,nec
aduerte in hoc ſtimulũ medicoꝝ auerroim. Vide galenum de com
moditatib⁹ thiriace libellũ,& adhuc copioſius libellũ eius ad ce/
ſarẽ cõpilatũ,& inuenies mirabilia de ea.In morſu em̃ ſerpẽtis aut
potatiõe alicuius veneni aut potus medicine mortifere:ꝓpinamus
ipſam,eſto ꝙ cibus ſit in corpe humano ex.I.theiſir.

De Regimine Curatiuo.

SIcut febris Galeno teſte.viij.de ingenio ca:viij.eſt moleſtior oĩ/
bus morbis qđ & Izaac ſentit p̃o febriũ.Ita febris peſtilentiał
eſt moleſtior & piculoſior ꝑpter ſui malignitatẽ,oĩbus alijs febri/
bus,quia pauca mora eius in corpore,cauſat exiciale piculũ. Vnde
eius materia a corpore expelli & ꝓici debet,p̃a.primi.doct:I.ca:I.
colligenđ.Et ideo ad curã eius feſtinãdo,dicimus eam cõpleri po/
tione Chirurgia & dieta. Cura aũt eius p inſtrumentũ potionis per
ſex intentiões cõpleꝫ.Per diſcraſie febrilis alterationẽ. Scđo p mẽ/
broꝝ principaliũ confortationẽ:ſpirituũ depurationẽ & rectifica/
tionẽ. Tertio p materie euacuationem & diuerſioẽ a principalibus.
Quarto p digeſtionẽ humorũ reſiduoꝝ. Quinto p defenſionẽ a pu
tredine cũ opilationũ aptione. Vltimo accidentiũ correctione. Pre
intellectis igiꝫ illis duobus modis febriũ peſtilentialiũ ſupradictis:
In febre lenta quãdo febris eſt quieta exterius lenta,cũ pauca aut nłla putredine,
& virtutis debilitate ſubſeq̃nte,in tali non fac fleubotomiã ratione
euacuatiõis ſed diuerſiõis & p̃ſeruationis ab apoſtematibus prauis
& tũc a principio exhibe paruas pullas & aues cũ acetoſis ut agre/
ſta citrangulis alteratos aut aqs acetoſe:de qua febre intellexit Rha
ſis in diuiſionibus,vbi eam nomĩat febrem quiete caliditatis. Sed
qa febris peſtilentiał vt plurimũ incipit cũ v̾tutis debilitate,cuiuſ/
cũq ſpeciei fuerit. Si vides virtutẽ ꝓſterni valde,tũc cibatio eſt me/
lior vt p̃a q̃rti trac:ij: ca:viij.& Gale:ↄm̃to ix.prĩe parti: ex q̃ vir/
tus viuificaꝫ cũ cibo,reficias egrũ ſepicule,parũ ꝓ uice dando:ſpar
gere em̃ cũ debilitate virtutis eſt melius egro:vnde in hac plurimi
corũ qui viriliter agũt & ſup illud comedunt violenter abſoluũtur
& viuũt p̃ria q̃rti ca:ꝓprio:& Rhaſis in q̃rto inqt.hac febre labo/

rantes aliqd comedere funt cogēdi, fcz vt bonitas ciborū & potus
refiftat malignitati aeris: & vt virtus fuftentet̃. Dent̃ igit̃ pultes ex
farina ordei, brodiū factū ex vrfi branca cū ouorꝝ vitellis: aut ꝯco
quāt̃ in brodio gallorū nō calcantiū aut caponū vł hedi, alteratis
cum acetofis quia appetitum incitāt & calori refiftūt: aut eger capi
at de q̄tuor in q̄tuor horis vnā fcutellam de brodio, in q̄libet fcu-
tella ponēdo duo coclearia de Stillato afperfis cū pauco Maluati-
co & aq̄ rofata cū fpēbus cordialibus tpatis ꝓ cibo ℞ caponē ele-
ctū diuidat̃ in q̄tuor portiōes quarū quelibet ligetur filis longitu-
dinis cubiti in angliftarā pendendo taliter ne fundū vitri tangant
poftea in os angliftare ponat̃ pannus cū pafta & circūliget̃ cū par-
gameno deīde in leberem (ponat̃ angliftara ꝙ fixe ftet) plenū aquę
& buliat vfq; fiat ftillata. Scias aūt effe perfectā qn̄ pedes caponis
in lebete pofiti fuerint decocti tunc habes qꝺ queris de q̄ etiā in fy-
ruppis dare poteris ad confortandū. Aut diftillet̃ pullus ꝑ alembi-
cū, aut diftillet̃ ex auro potabili fyrupus cordialiffimus. Si fciueris
eum facere cū fola quinta effentia vini & melle vel Zucharo abfq;
alījs corrofiuis & aqs fortibus. In potu des vinū boni odoris, cui
aliquid aquę dulcis fit admixtū, dando etiā parum vini optimi de
meliori quod hr̄i poteft vt puta de vernacino Ribola vel fimili cū
aqua fcabiofe vel rofate ꝑmixti. Eft nanq; vinū res multū confor-
mis venenatis, confortando & fpūs nouos regenerādo, & fupfluita-
tes exficcando, q̄rta pri ca: vīj. colligeñ. Vnde Auicē: vi. q̄rti ca: de
venenofitate ex medicinis frigidis vult Maluafiam feu uinū Creti-
cum habere virtutem viuificādi. Quare Gale: iīj. de fimplici medici
na dif: īj. ca: īj. dicit fe curaffe congelatū cū ea: vocans ipfam Lyftos
Aqua ordei poteft dari in cuius vafis fundo in q̄ coquit̃ ponantur
aliquot ducati, aut lamina Auri ignita fepe extinguat̃ in tali aqua

In fe. mul te putredi nis.

de qua interdū infrigidata bonā q̄titatem fumere poteft. Si aūt fe-
bris peftilentialis eft cū multa putredine & magna ebulitione virtu
te & ceteris cōfentientibus tūc iuxta Canones Auic: 1. q̄rti fiat fleu
botomia etiā euacuatiua & cibent̃ tales egri cū micha panis abluti
in aq̄ veri frigoris cū farina ordei fuꝑ quo fundant̃ acetofa vt ace-
tum agrefta limones citranguli, & bibant aquā frigidā multam fu
bito etiā ad facietatem vt vult Guilel: Vnde & Rhafis in diuifioni-
bus da eis in potu aquā veri frigoris valde, hoc eft in bona q̄titate.

Intētio prima & fecunda

Et fic etiā ꝑma & fcꝺa intentiōes compleri pn̄t fimul in exhibitiōe
iftorū ℞ trocifcorꝝ de Camphora ℈. īj. reformentur pillule nūo iīj.
cū aqua ro: aut acetofitate citri vel aceto. vel ℞ Zuchari ro: dyabu
gloffati an̄. ʒ. 5. margaritarꝝ lucidarū limature auri an̄ ℈. 1. zucha
ri q̄tum fufficit fiat mixtura, que exhiberi pōt cū cōfectione triafan
dal. & continuent̃ ifta nūc vnū, nūc aliud a principio vfq; ad finē,
poteris etiā conficere aut Iulep fyrupos electuaria aut cōfectiones
eiufꝺ intētiōis ab extra ꝟo nō pretermitat̃ epitma cordis & Eparis
refrigeratiuum prout fexta intentione inuenies defcriptum. ℞ aq̄-

rū boraginis bugloffe Endiuie ro: an̄ ʒ. iīj. fandalorꝝ oim offis de
corde cerui fpodīj corticū citri rofarum an̄ ℈. 1. aceti vini albi. ʒ. 1.
terenda terant̃, & mifceant̃ fił fiat epitma cordiale qꝺ cordi aplica
ri poteft omi hora. Aut ℞ fpērꝝ triafandalorꝝ, ʒ. 5. corticū citri of-
fis de corde cerui an̄ ℈. 1. margaritarꝝ fplendidarꝝ ℈. 5. Croci gra:
vīj. zuchari tabarfet in aq̄ bugloffe & acetofe an̄ diffoluti fiat cō-
ditū in rotulis confortatiuū ꝺ qbus capiat. v. ꝓ vice. Tertia inten-
tio cōplet̃ cū euacuatiōe facta in principio nō expectata digeftiōe
materię & in hoc fūt opiniōes varie. vna vult euacuationē etiā era-
dicatiuā fiendā in ꝑncipio an̄ digeftionē. Alia vult in ꝑncipio folū
mō lenitiuas medicīas dandas. Quarꝝ q̄libet hēt ratiōes fuas & mo
tiua Gentił tn̄ cōcludēs dt̃, credo ꝙ in peftilētialib⁹ feftinādū fit pur
gare: cū farmaco qꝺ euacuat exfoluēdo. Ego em̄ inqt vidi focios
nr̄os viros exptos, q in praua peftilētia dabant pria vł fcꝺa vł ter-
tia uł q̄rta die, in fūma quā cicius poterāt, pharmaca euacuātia ex-
oluēdo materias, qdā dabāt reubar: alīj agaricū, alīj cumturbith &
aliqn̄ dabāt medicīas iftas vigoratas cū paucā fcamonea, & plures
euafert̄ ꝑ man⁹ illorꝝ q̄q ꝓcedebāt cū lenib⁹ leniētib⁹, fūdan̄ fe fuꝑ
verbo Auic. opportet vt incipiat̃ in ea ad euacuandū. Ego feq̄r in
hoc Gentilē, & fundo me fuꝑ Affor: Ipoc: ix q̄rte parti: Medicari
in valꝺ acutis fi expedit eaꝺ die, differre em̄ in talibus malū, & in-
choantibus morb̄ fi qd videt̃ moueri moue. In ftatu ꝟo hr̄e filenci-
um melius ē, cū in iftis febrib⁹ peftilentialib⁹ q̄cūq; parte anni eueni
entib⁹, credo nłłm ꝑfentius remediū & efficati⁹ q; in pria die vifita
tionis egri, dare ei aliqꝺ ex bezoarticis vnicuiq; veneno cordis ꝟe
ꝯtrarījs, aut dādo trocifcorꝝ ꝺ Cāphora. ʒ. 1. cū aq̄ Acetofe vł ro:
ꝑ q̄tuor at̃ qnq; horas an̄ prandiū: cōfidera p⁹ hoc figna fi febris ē
lenta tūc ꝓceꝺ cū bezoarticis & neq; fleubotomiā at̃ farmaciā cū
ibi nō fint matie euacuāde, aliq̄ mō admittas, qa malū finē videref
fi apparēt figna mł̄te repletiōis ac putredis cū inflāmatōe &c̄. tunc
fi vides dn̄iū fanguis at̃ materiā mixtā cū fanguīe & alījs hūorib⁹

Fleubotomia

tūc fac fleubotomiā copiofā, qm̄ ipa mł̄titudinē hūorꝝ euacuat, &
corpus īfrigidat, & adeo laudat̃ vt eā nōnłli ī fe: peftilētiali aq̄cū-
q; hūore pendeat, ꝟtute & ceteris ꝯfencientib⁹, audacter laudēt fi-
endā vfq; ad. ʒ. vīj etiā vfq; ad ꝺfectionē. & dicūt eā in hoc mor-
bo obtinē ꝑncipatū fi fiat ī ꝑncipio, ꝙ fi a ꝑncipio neglecta fuerit,
ampli⁹ ei nō ē intētio, fiat go prio ꝺ Bafilica dextra, ꝺinde de fini
ftra ex xi. tcīj. ca: ꝺ curatōe egritu: cordis in gn̄ali. Nā fleubotomia
fctā ꝑo ex bafilica dextra, euacuat repletionē exiftentē circa cor: fctā
ꝟo ex finiftra vapores exiften̄ ēca cor educit. Preterea fleubotomia
bafilice dir̄cti⁹ & īmediati⁹ euacuat ab oi ꝑte pectoris vt īj. re: acu:
cō: x: qꝺ Gał: ibi pł cherrie ꝺducit. Seq̄nti ꝟo mane p⁹ fleubo: exhi
be Caffie cū aq̄ acetofe tracte. ʒ. 1. reubar: electi. ʒ. 1. fquināti gra:
v. płuerꝝ fe: citri gra: vīj. Salis gemme gra: 1. mifce cū. f. q. aq̄ fe. cō-
muniū frigidorꝝ & fiat pot⁹. Pro ꝺlicatis ꝟo fiat fyru. tał folutiu⁹
(℞ electuarīj Indi

Indi maioris. ℔. ſ. Agarici groſſo mō piſti. ℥. ij. Succi ro: puri. ℥. I.
Succi acetoſe. ℥. iij. ponant̄ in Alembico & diſtillent̄ Doſis. ʒ. viij.
aut ix. ſcd'm ꝟtutis tenorem. Si vero materia fuerit alia a ſanguine
fiat euacuatio eo mō vt dixi. Aut cū medicinis bn̄dictis Autorita-
te Auēzoar materiā ꝓpriam reſpicientibus. Reubar: & māna Cole
ram: polipodiū Epithm⁹ & Sene Melancoliā Agaricus ꝟo flegma
euacuat preſertim a ſpūalibus, cui ineſt mirabilis ꝓprietas vt tract:
ij. de viri: cordis cōfortandi & letificandi cor, quia apperit & laxat
hūorem turbidū & venenoſum, & hinc collige qd' Agaricus in fe:
peſ: prerogatiuā habet ſup oēs alias medicinas ſolutiuas. Eſt enim
Auic: cordialis, & democrito medicina familie, exhibeat̄ ergo in in
fuſione cū ſuo correctiuo aut cū alijs pmixtus, qa in ſubſtantia da

Farmacū in materia mixta

tus, vomitū ꝓuocat & diſplicentiā habet. Quare in materia mixta
ex Colera & flegmate vtaris iſto farmaco ℞ Reubar: electi pluerisa
ti. ʒ. I. aut reu: lithuanici. ʒ. ij. incident̄ minutim & infundant̄ in aqs
ſcabioſe Acetoſe an̄. q. s. vini albi. ʒ. iij ſtet in infuſione p duas ho-
ras deinde infundant̄. ʒ. ij Agarici pparati ʒʒ. ℈. ij. dimitant̄ in infu
ſione p octo horas poſtea fiat diligens expſſio. Cui adde electuarij
lenitiui aut Caſſie cū aqua Acetoſe tracte. ℥. ſ. Indi. ʒ. ij. & fiat po
tus. Fit aūt Agarici cū Reu: infuſio ſimul, ꝓpter maiorem cōmixti

In forma pillulari.

onē fiendam. Qd' ſi malles In forma pillular℞ ℞ ſe: Citonior℞ ſe: a-
cetoſe Croci mirhe diptāi albi boliar. Coral rub. Karabe margari
tarū lucidarū fragmētor℞ Iacinthi an̄. ʒ. I. bdelij ℈. I. Agarici tro-
ciſcati: ℈. ij Emblicor℞. ʒ. ij Aloes optie in aq̄ Endiuie loti ad pon-
dus oīm. conficiant̄ pillule cū ſyruppo de Ribes, aut acetoſe. s. aut
acetoſitatis Citri. doſ. ʒ. I. vſq; ad ʒ. I. ſ. actu infectis & ſunt mihi
crede ſolennes & ex pte in hoc. ſed in actu pſeruatiuo poteris inter-
polatis diebus vnam ex eis ſumere. ſed uide ne loco fragmento-
rum lapillorum ponant fragmenta uitri. Poteſt autē fieri ex appro
priatis huic febri p diſtillatione. ſyruppus ſolutiuus ꝓ pſonis de-
licatis vt ſupra memini ponēdo cū ſupradictis aliqd de Agarico
ad diſtillandū. Doſis aūt ei⁹ variabit̄ ſcd'm tenorē ꝟtutis etatis &c.
In omni purgatione conſiderandis vt Meſue autoritate Alexandri
opportet inqt metiri medicamīa ſcd'm menſurā poſſe ꝟtutis cuiuſ
libet. Facta euacuatiōe qualicūq;, ſi quid remāſit digerendum, fac
hoc p q̄rtam intentionē cū digeſtiuo materie appropriato. Cui ſp
adde aliqd aceti & medicinas putredini reſiſtentibus cum mixturis
cordialibus, poſtea reſiduū euacuet̄ ſcd'm totū vel partem, facta di
geſtione quā cognoſces ex pmiſſis in regimīe pſeruatiuo medicina-
li. Quinta intentio complet̄ per diuerſionē materie ad exteriora vbi
opus erit modis cōuenientibus ad id. Sexta intentio complet̄ ſuc-
curſiōe accidentiū ſicut ſyncopi deiectione appetitus, generatione
uermiū, qui multiplicant̄ nō ſolū in peſtilentiator℞, ſed etiā venena
torū inteſtinis qui quidem vermes ſunt venenoſiores tpe peſtis q̄ in

alijs tpibus generati ceteris paribus, & ideo vt plurīm tales ſūt ru
bei aut uariorū colorū potius groſſi q̄ longi queādmod' vidi ver-
mem in genitore meo febriente ex peſte longitudinis pollicis man⁹
ſatis groſſum pſertim in capite, qd' tendebat ad rubedinē fuſcā: ſic
& cauda. Quē viuū egeſſerat ex aſſūptione decoctionis centauree
cū uino Croſneñ. Vnde & pater meus ſupuixit, poſtea tn̄ me abſen
te atrociſſima peſte mortuus eſt, cuius aīa qeſcat in pace. Nō ſo-

Vermibus

lum ergo in curatiuo, ſed & pſeruatiuo regimīe, attende ſi vermes
ſunt in corpe qd' nō nulli ex Vrine odore agnoſcūt, ne corruptionē
in corpe augeant, interficiant̄ & educant̄ ℞ diptami ſantonici, ſemi
nis ſancti vel herbe lumbricor℞, idem. n. ſunt an̄. ʒ. ſ. buliant in vīo
acerbo aut aq̄ gramīs detur ieiuno, vel reulithuanici. ʒ. I. cū ſpica
& aq̄ gramīs ꝓpinetur: vngat̄ vmbilicus & regio ſtomachi oleo
abſinthiaco in q̄ folia centauree & perſicorū pbulita ſint: Syncopi

Syncopi

ſuccurras qn̄ vides eum incurrere in Lypotomiā cū ligaturis extre
mor℞ doloroſis, pcipue cruriū pedū & coxarū ad inferiora trahen-
do fricatiōes brachiorū fiant, manus & pedes eius in aq̄ calida po
nant̄ Aut miſce aquā ro: cū pauco vini Malmatici applica narib⁹
& pulſu brachiorū. Epitimet̄ cor ſi paup eſt cū ſola aq̄ roſata mu-
ſcata Sandalis Camphora: aut pauco aceto & vini malmatici, vel

Epitma cordiale

fiat epitma cordiale ℞ aquarū roſarum Bugloſſe Endiuie Meliſſe
an̄ ℥. iiij. vini Malmatici. ℥. I ſ. ſpecierū cordialiū tempatarū. ʒ. ſ.
Muſci Ambre an̄ gra: I. aceti parū. ℥. I. miſce & tepefiat in q̄ infun
de peciā ex pāno Scharlato aut Syndone rubea q̄ expſſa applicet̄
calida ſupra mamilla ſiniſtra ipſius egri ſepius iterādo, & cōfert in
principio febris peſ: etiā ante omem euacuationē, quemadmodū &
cibamus in principio paroxiſmi & exacerbatōis, & facta fleuboto
mia mane ſeqnti ſi adeſt plectoria magna, farmacamus nō obſtan
te dicto Arnaldi volentis inter vnā & aliam purgationē mediare

Capiti

tres dies. Dolori capitis fiat Epitma frontis ex aq̄ Nenufarū ℔. ſ.
roſate plantaginis an̄. ℥. I. ſ. Aceti albi. ℥. I. miſce & fronti cū pan-
no lineo apponatur, aut ex oxirodino. ℞ olei ro: aqua ro: an̄. ℥. iij.
aceti. ℥. I. ſ. miſce. ℭ Varie hic poſite ſunt medicinę, eam ob cau-
ſam, qd' nō eſt ſtandū in vna medicina vt q̄rta primi. Aſſummas
itaq; modo vnam, modo aliam, omni hebdomada, diebus inter-
polatis, in mane cū ſurgis, deinde ſis ieiunus admīus q̄tuor horis.

De Bubone.

QVoniam ad febres peſtilentiales, temporibus modernis. vt
plurimū ſequunt̄ apoſtemata & Bubones, qui nil aliud ſūt,
niſi dura magna & profunda aggregatio materię expul
ſe a membris principalibus, cū adurente caliditate ſiue fiāt per viā
criſis. ſiue ꝙ membra fortia, ſemp ſuas ſupfluitates expellant adde
bilia prima pri ca: de membris in fine Et ſecd'o de diffe. ca: vltimo

colligend? Et ita cõtingit ꝙ apostemata extrinseca, interdum sunt
germina & effectus apostematũ intrinsecoꝝ. Vnde Auic. Althoim
quidem multiplicant in pestilentijs, & in regiõe pestilẽtiali, sic ap/
pellata, quia alta membra querat cor scz. qđ alci⁹ & sublimius est
õmi principali membro xi tertij dignitate, & nobilius, a quo om̃ia
membra habent vitam. siue ergo hoc apostema dicat̃ Antrax siue
Carbo siue morbus sancti Rochi vel Blasij: adducit secũ malã qua
litatem, interficientem spũm & cor, ex via Artheriarũ, & ita ꝑdu/
cit ad pulsum cordis, Syncopim, & mortem. Quę quidem aposte/
mata interdũ precedunt febrem: nõnunq̃ simul apparent & sequun
tur. Licet de isto modo febriũ, pauca a veteribus expressa sint. Ipo/
crates em̃ quarto seperatorũ sermonum in Bubonibus febres facte
omnes male inquit. & Aron detimo septimo cõtinentis. Si nõ est
vlcus manus, aut pedis, p̃cedens febrem, nec ipsum apostema: sed
sunt simul cũ ea febris est putrida maligna, iuxta modum malitię
apparentis in ipso apostemate: & significat̃ repletio in membris no
bilibus. Vnde & Apostema glandulosum, significat locum a quo
fluit superfluitas: ꝑ locum in quo orit̃. Nam leso Cerebro, signa ap
parent vt plurimũ post aures vel circa, ex apostemate fugilico ter/
tia q̃rti dicto, & ꝓfecto per pauci euadũt a periculo in quibus ista
fugilica apostemata post aurem apparent. Et ob hoc quidam asse/
rũt Rhasim ca: de exituris quę fiunt in inguine: de illis quę fiũt in ra
dice auris nil specificasse. Corde leso, apparet signũ sub ascellis seu
titillicis. Epate aũt nocito, in inguinibus aut locis circũiacentibus,
manifestant̃ huiusmodi apostemata maliciosa, vtcunq̧ vocent̃, de
nominibus em̃ non est curandũ, habita eorũ intentione scđo Thera/
pen ca: septimo. Cum primũ ergo aliquot horũ videbis fac euacu/
ationẽ, cũ ambabus spẽbus curationũ scz fleubotomia & solutiõe
ventris. Primo igit̃ die illico fac fleubotomiã, nisi tres aut quatuor
Primo dies habuisset febrem pestilentialem, & deinde sequutũ esset aposte
ma, tũc caue a fleubotomia sed conforta in hoc casu virtutem, nec
des medicinas solutiuas, quia huiusmodi corpa subito resoluunt̃.
De qua aũt parte, & quomodo debet fieri fleubotomia Auicẽ: ter/
tia q̃rti nil specificat. Pro quo sciendum: si Antrax vel Bubo appa
Fleuboto ret in loco emunctorij colli, ex latere dextro. tunc fiat fleubotomia
mia vnde cephalice inter pollicẽ & indicem ex manu sinistra. Aut de Zaphe
na pedis dextri. Si Bubo est in inguine dextro, incide Basilicã dex/
tre manus vide xxiij tertij de apostematibus calidis testium. Si ve/
ro sit in sub ascellis in parte dextra, incide Zaphenam pedi dextri.
Sunt nanq̧ tres vene quę cõmuniter fleubotomant̃. Quarũ prima
Cephalica a furcula pectoris supra. Basilica ab alijs partibus: Cõ
munis vel Mediana, euacuat ab ambobus locis. Quia vt in anatho
mia videtur, ipsa vena communis, oritur ex Basilica & Cephalica
vnde ꝑmus [illegible]mus venit a Basilica, & alius a Cephalica, & vniunt

in simul, facientes comunem venã quę sic appellat̃ quia cõmuniter
a toto, & suꝑioribus & inferioribus partibus euacuat. Correlariũ
si non reperitur Basilica incide communem: idem fac de Cephalica
casu quo nõ reperitur Correlariũ scđm, si Bubo est in inguine, in/
cide Basilicam ꝙ si non posset fierri: de cõmuni eiusdem partis fiat.
Si autẽ apostema est sub ascellis, incide Cephalicam. Sin. cõmunẽ
venam. Correlariũ tertiũ quando fleubotomas ratione plectorię:
fac de mediana: sed si id facis ratione deriuationis fluxus ab aposte/
mate si apostema est in collo, fiat de Cephalica aut cõmuni. Si in
inguinę: de Basilica vel cõmuni. Si aũt sub ascellis fuerit, incidatur
cõmunis scđm Auic. ¶ Sequenti die des medicinã, non tm̃ parti/ Secund[o]
culariter sed vniuersaliter purgantẽ: vnde quidã magnus vir, non
pretermittendo Bezoartica vnicuiq̧ venenositati cordis vere con/
traria: cõfidebat in pillulis Cochijs: alij dant. ʒ. i. pulueris serenissi
mi Sigissmũdi regis, cũ vino & aceto calefacti, cooperiẽtes ipsum Puluis
ad sudores vsq̧. aut. ʒ. i. istius pulueris ℞ Zedoarię diptami Tor/ regius
mentille Coral: rub: Terre sigillate preparate cũ aq̃ acetose vt in/
fra dicam añ. ℥. i. misce. Emperici aũt exhibent infectis pillulã unã
ex ℈. i. pulueris p̃cipitati factam: cibo prius accepto, & m̃tos ca/
sualiter sanant. Alij dant pulueris p̃cipitati gra. v. aut. vi. iuxta po/
tentiam virtutis egri, cum. ʒ. s. thyriacę galeni aut mithridati ele/
cti &. ℥. s. syruppi de succo acetose & dyabuglossati. ʒ. ij. miscent
simul, & dant ieiuno, priusq̃ transeant xxiiij hore, egrũ pannis co/
operieñ, ad duas aut tres horas, & eo mõ purgant pestem ꝑ vtrãq̧
portam, superiorem & inferiorem. Quãuis Dynus non concedat in
casu thyriacã. ego tamen ꝓbabiliter teneo, quod facta purgatiõe
thyriaca cõueniat, quia fugat venenũ a tota specię, & resoluit ma/
terias derelictas, facitq̧ ad expulsionẽ materierum ad extra, eas in
vaporem eleuando, mõ hoc est maius iuuamentum q̃ sit illa parua
calefactio nocumentũ. Etiã quia hũores temperat ex quito Mega/
tegni, & vulnera mũdat & lauat a sanie. Ideoq̧ Auic: tertia q̃rti ca:
de regimine exiturarũ intrinsecarũ laudat thyriacam & Mithrida/
tũ, q̃re in casu securiter administrent̃. Post fleubotomiã & farmaci Tertio
am, reuertaris inquit Auic. ad confortationẽ cordis, cũ Epithimati
bus: & cibis frigidis & acetosis, ipm̃ infrigidando cũ odoramentis
ex rosis Camphora Nenuphare & Sandalis, cũ positiõe istius Epi
thimatis super cor ℞ Sandal. oĩm Boli Ar: Ro: rub. Se: acetose añ
ʒ. ij. se. portulace lactuce añ. ʒ. i. Camphore. ʒ. s. terẽda terant̃ & sil'
misce in modũ unguenti cũ aquis Ro: & plantaginis, farine ordei
. q. s. & credo hoc plus valere q̃ Epithima cõmune ex aquis cordi/
alibus, quia ipsum cor infrigidat, & stipticat cõfortando: non per/
mittens fumos illos malos ad cor ascendere. Vltimo scias ꝙ inprin Quarto
cipio Bubonis spongia infusa in cõstringentibus & infrigidantibus
scz in aqua & aceto aut oleo rosato Masticis vel mirtino poni de/

pet non in circuitu sicut Dynus torquet textũ, sed supra locũ cum
modico thyriacę: vt prohibeant corrosionẽ, & exicent materiam
ratione sue stipticitatis, vide Auer: vij. colliget cuius verba eadem
sunt cũ uerbis principis hoc in loco Rhasis em̃ & Dynus dicunt de
repercussiuis nõ ponendis supra locum & bene: sed ista hic enume-
rata, nõ sunt pure repercussiua. Vtrũ aũt apostemata ista venenosa
semper sint calida, videbis tpe pestis, non calida sed etiã frigida: qa
alba: magne quãtitatis: sine coloris naturalis aliqua mutatione: cũ
Vrina subiugali, nigredine lingue, alienatiõe mentis, a quibus apo
stematibus. alij saluantur alij moriuntur. In augmento aũt & statu
Bubonis: remoueatᷣ venenositas eius cũ ferro ignito, deinde remo-
ueatur eschara cũ appositione butiri aut Emplastri facti ex malua
farina ordei se: lini fenugreci maluis decoctis ad spissitudinẽ: vltio
curetur cũ unguentis ulcerũ usq ad totalem eius curationem. pro
quo cõsule Rolandũ in. ij. Brunum in scd'o libro. ca. v. Theodori-
cũ in tertio ca: xij. Rogeriũ trac. ij. ca. iij. & largilatã in pmo ca: xiij.
¶ Qđ si abhorres fleubotomiã super pone uentosas cũ scarificati-
one sub apostemate per tres digittos si est in inguinibus. Sed si fue-
rit sub ascellis uel aure fiat sine scarificatiõe & ponatur una sub alia
& postea appone Emplastrũ attractiuum. ℞ Cepe Squille partem
unã, radicum Raffani partes duas, contundantᷣ simul in mortario &
misceantᷣ, de quo pone sepius in die super loco apostematis. Postea
solum ex farina fenugreci ficubus siccis & enisco. cepe lilij. se. lini &
fermento inproportiõe maiori cũ oleo Camomille liliaceo & cro-
co coctis in dulci lixiuio ponatur super locũ & tandem nõ erit ne-
cessariũ nisi curatio ulceris vt ulcus. qđ explebit dyapalma. ¶ Si
vero fleubotomiã nec ventosas admittere volueris ℞ tres sanguisu
gas rectificatas ponantᷣ in ventosa vel vitro paruo, applica loco
dolenti in quo recollecta est talis pestis, ungendo prius locũ cũ san
guine columbi. post casum sanguisugarũ fluat sanguis ad libitũ,
deinde si opportunũ fuerit apponatur emplastrum maturatiuum.
Sed quoniã pueri & infantes etiam quidam delicati homines non
possunt aliquod predictorum ferre ℞ pullos gallinarum deplume-
tur anus eorum, ponendo de super parum salis minuti, ratione me-
lioris attractõis, applica anũ pulli ad Bubonẽ, mortuo uno pullo
apponatur alter, & fac hoc donec unus aut plures remaneant viui
ex pullis, & ista cura est valde familiaris & absq dolore. ¶ Vel
℞ herbas attractiuas aperitiuas & mollificatiuas, aut calamentũ,
pulegium, mentam, Isopum Scabiosam folia sambuci Malue p-
forate absinthy verbene aã M. I. s. aut. q. s. buliant in aqua cũ pau
co aceti unica bulitione. Tandem ponantur in vase mundo, ipsum
vas pannis inuoluendo ne lectum polluat, & situetur peste existen-
te in inguinibus ad pedes egri Si est sub ascellis vel collo, ponantur
ille herbe circa loca infecta capiẽdo lateres calidos inuolutos pan-

nis lineis in aqua predicta madefactis quia pauci morientᷣ si ex hoc
sudauerint Et ideo cũ bona coopertura, aut puluere Richardi, aut
similibus ingenijs, velud exhibendo aquã thyriacalem descriptam
in libello nostro de morbo gallico, & maxime quãdo subito sen-
tis dolorem capitis, & febrem, esto q nullum signum in quo pestis
collecta sit etiã usq ad tertiam diem ostendatur, quia multos isto
modo cum auxilio dei sanabis & immediate post sudores Vrina q̃
prius erat sediminosa videbitur rectificata. Ego etiã existimo cum
principe quinto Canonis, parum medicinarum esse melius pluri-
mo earum licet Auenzoar & Auer. aliter senserint, plurimũ confi-
do in simplicibus, non solum Petro de Ebano. Cristophoro de ho
nestis. Magistro Santo de Ardoinis, in tractatibus suis de venenis,
sed etiã alijs modernis enumeratis ℞ diptami al. 3. I. gra. Iuniperi
nũo. vi. subtiliter pistorum dyabuglossati. ℥. I. fiat mixtura & de-
tur etiã actu infecto cum vino & aceto, deinde cooperiatur pannis.
In Raphano minore quoquo modo assumpto perhibetur maxi-
ma virtus contra qđlibet venenum, lutum sigillatum quod Auic.
vocat lutũ diuinum, conteratur subtiliter, & lauetur cum aqua ace
tose quãtum inbibere potest, deinde exicetᷣ & iterum conteratur, sic
fiat ter, vltimo cõteratur & reseruetur usui, facit em̃ quiescere vapo
res putridos & putrefactionem, stipticando cor ne sit capax im-
pssionis, nec facit cessare vomitum donec venenũ expellatᷣ,
hoc idẽ de Betonica & tormentilla angelica puluerisatis af
firmãt. Dosᷣ luti sic preparati ẽ. 3. I. cũ syrupo acetosita-
tis citri vl aq̃ acetose & buglosse. Hec itaq sũt dignis
sime Presul quę mihi ad scribendum contra hanc
luem pestiferam selectiora visa sunt, quibus deus
oĩm languorum curator, sua benignitate, vir-
tutem optatam, & effectum desideratũ.
largiatur: ad laudes eius sempiter-
nas, qui sit benedictus in
secula.

¶ Impressum Cracouię per Hieronymum Vietorem,
impensis dñi Marci Scharffenbergk An-
no dñi. Millesimo quingente
simo vigesimo primo.